

OVIDIU

PRIMA

Revista Literară Dobrogeană

APARE LUNAR

Redacția și Administrația: Str. DRCEBAL 5
 Director, PETRU VULCAN

Secretar de Redacție, N. VARONE

ROMANESENTUL

Un an în urmă . . . Lei 5.00 Un an înainte. Lei 10.
 Jumătate . . . Lei 2.50 Jum. în . . . Lei 1.

UN NUMER 50 BANI

S. S. Profesorul Teodor Constantin (Geografia) P. Vulcan. — Desmărginire P. Vulcan. — E. Primăvară (versuri) Niculescu Varone. — Constituția Națională. — Scutitorii români din secol XVII și XVIII Popescu-Turcu. — O întrebare (versuri) Orlando-furios. — Cum s'a dusul saten Rădulescu-Niger. — Hânducolule (versuri) Ghigon. — Fătoria Anunciului V. Diamandi Clus (versuri) Victor Hortopan. — Porocite fa' de xam. — George I. Elmian. — Sedelele de Beba-Art. — G. Moisiu. — Romane și citirea lor. — I. Constantinescu. — Bibliografia. — Nota. — Redacția Rev. Ovidiu.

Ilustrațiuni: S. S. Profesorul Teodor Constantin din Bivolă.

CONSTANȚA

TIP. DIMITRIE NICOLAESCU

1904

Colaboratorii Revistei „OVIDIU”

Florian T. Bacescu, Radulescu-Niger, Nusi Tal'a, G. Murau, G. Tutoveanu I. Dulscean, Dionisie St. Ica, Opran Poldred, D-na Nusi P. Vulcan, D-na Ecaterina Dimonie, Leonfin Iliescu, Niculescu-Varone, Dem. D. Stoicescu, N. Bataria, P. Danculescu, Ion Constantinescu, I. Ghifun, Cruțu-Delasăliște, N. C. Sari, Șt. Tuțescu, Renert, Popescu-Turnu, V. Diamandi.

Administrația Domeniilor Statului

DIN
DOBROGEA

(continuare și fine)

§ XI. — Locuitorii care au făcut declarațiuni la Primării, prin care renunță la pământurile cu care au fost împroprietăriți, vor redobândi aceste pământuri, dacă în curs de 6 luni cu începere de la 1 Aprilie 1904, se vor stabili definitiv cu totă gospodăria la pământ, întru cât asemenea renunțări sunt opera fraudelor fiind făcute și contra legii.

§ XII. — Locuitorii cari vor avea de plătit numai 2 rate întârziate către Stat pentru pământurile lor, vor fi păsuți 6 luni, cu începere de la 1 Aprilie 1904, pentru a plăti pământul la zi, neluându-se contra acestora nici o măsură de depozitare.

Toți care au a plăti de la 3 rate în sus, vor fi depozedați conform art. 14 din legea pentru regularizarea proprietății imobiliare în Dobrogea și art. 45 din legea pentru instrămăntarea bunurilor Statului, aducând la cunoștința d-lor. Perceptorii această hotărâre pentru a se cu atunei când un lot este rămas în urmă cu plata și deci ar urma să se aplice art. 14 și 45 din legile proprietăților și vânzărilor în Dobrogea, prima îndatorire a D-lor este să nu mai arăndeze aceste pământuri, cari cad sub aplicațiunea menționatei text de lege.

§ XIII. — Locuitorii care au obținut două sau mai multe loturi de pământ

mare sau mici, alți în Dobrogea cât și în Țara Românească, pe același nume, sunt somați să opteze pentru unul din aceste loturi în termen de 6 luni de zile, cu începere de la 1 Aprilie 1904.

În cas contrariu, loturile care au fost obținute după prima împroprietărire, a unor asemenea locuitori sau acelea care să găsesse în altă comună sau cătună, de cât unde locuiesc titularii, vor reintra în patrimoniul Statului în conformitate cu art. 28 din legea pentru regularizarea proprietății imobiliare în Dobrogea.

§ XIV. — Pământurile luate la Stat ca fiind deținute de persoane fictive, copii care nu se născuseră, sau diferite animale, nu s'au putut rezolvi întru cât această chestiune este pendinte înaintea Onor. Consiliului de Miniștri.

Catre abonații noștri

În vedere că suntem la finele trimestrului, rugăm pe stimatei noștri abonați, de a căror credință ne bucurăm, să bine-vălească a ne înainta prin mandat postal suma de 6 lei, costul abonamentului pe anul corent de ore-ce sacrificiile ce facem pentru a putea ține nestinsă această candelă a Dobrogei întreținem în marginea puterilor noastre.

Nu ne îndoiim că glasul nostru va găsi ecou sincer în inimile acelor ce s'au deprins a vieții cu noi intelectual și se vor grăbi a ne sprijini operii.

Iată acum și numele acelor inimi de elită cari s'au grăbit să ne sprijine în cursul anului corent achitându-ne costul abonamentului:

OVIDIU

PRIMA REVISTA LITERARA DOBROGEANA

Director fondator: PETRU VULCAN

Secretar de Redacție: N. VARONE.

S. S. Protoereul TEODOR CONSTANTIN

din Bitolia (Macedonia)

Suntem convingți, că facem o deosebită plăcere tuturor cititorilor noștri, ilustrând pe Ovidiu cu portretul Sfinției Sale Protoereului Teodor Constantin, din Bitolia.

De o înfațisare impunătoare, despt, entusiast și înzestrat cu mult bun simț, Părintele Teodor *era cea mai frumoasă podobă a clerului grec din Bitolia.*

În afară de faptul, că toți ceilalți preoți, cari slujese biserica greacă din Bitolia, sunt Buigari de origină, preotul nostru îi întrecea cu mult prin instrucțiune și prin o sumă de alte calități, cari îi atrăsese simpatii generale și mare reputație.

Născut în 1859 în orașul Bitolia din părinți români și anume din tatăl Constantin Hristu din Magarova și mama Sultana din Nijopol. Sf. Sa, după ce a terminat cu succes liceul grec din orașul său natal, a fost

câți-va ani ca institutor grec și apoi în anul 1882 a fost hirotonisit de către Mitropolitul Matei al Pelagoniei, carele, apreciindu-i meritele sale, l'a numit protopop și locuitor de Mitropolit.

Pe lângă limba greacă, Părintele Teodor

posedă limba slavă bisericască și de aceea diferiți Mitropoliți îl luaă cu dinșii prin satele bulgărești, ca să officieze în bisericile lor în slavonește, silindu-se în chipul acesta să împedice pe Bulgari de a îmbrățișa shizma.

De vr'o cîți-va ani încoace, deșteptîndu-se puternic în dînsul sentimentul național, Sf. Sa s'a pus să învețe limba română cultă, de și acest lucru putea să-i atragă fulgerile și trăsnetele Mitropolitului grec.

Părintele Teodor, însă, n'a ținut cont de tóte observațiunile și muștrările ce i s'a făcut precum nici acuma nu-i

sperie tóte amenințările, că va fi escocmicat, despopt, surghiunit, omorit chiar.

S. S. Protoereul Teodor Constantin

Judecând numai după furtuna ce a stîrnit în partidul grecesc și în toți agenții lui, mari sau mici, trecerea Protoereului în rîndurile noastre, avînd în vedere, că pînă și Patriarhul și Sf. Sinod s'au alarmat de această desertiune, putem aprecia la justa valoare lovitura ce a suferit grecii, părăsiți de cel mai bun preot al lor.

Trecerea protoereului Teodor Constantin în rîndurile noastre, a căsunat mult rău prea sfinților prelați pendinți de patriarhia din Fanar și a făcut pe aceștia să-și peardă sârta, la gândul că după S. Sa protoereul Teodor vor veni între noi și alți armăni, rîrînd rîndurile grecomanilor, o rușine a vécului în care trăim.

Ca să se vadă de tótă lumea cultă din țara noastră că clerul grec ca și lupul își pôte schimba rasa—însă năravul ba; ca să se vadă căt de degradatori sunt acești mercenari, cari sub masca rasei negre ca și inimile lor, nu fac de căt să urmeze pe Torquemada, capul inchiziției, voiû face cîste protoereului nostru să zugrăvêscă în căte-va culori vii, situația din Bitolia, cu privire la biserica noastră.

Ultima scrisore ce mi-a trimis presîntînd un interes general o daû publicităței în întregime.

Iubitul meû fiû în Christos

Domnule Petru Vulcan

La Constanța

Îți mulțumesc din inimă pentru căldurosele urări, ce mi-ai adresat, pentru că am primit să fiû primul preot al comunităței române din Bitolia. E bine, încă din copilărie am simțit românește și mi-am dat bine sêmă de origina mea; tot-d'auna mi-am iubit nêmul și limba mea. Pînă în timpul din urmă am primit să fiû preot grec, crezînd că servesc ortodoxismul și pentru că nu vêzusem nici o mișcare din partea conaționalilor mei, în sensul de a avea o comunitate a parte și o biserică a parte. De vr'o trei ani n'am mai putut sta în neactivitate și am voit să mă declar pe față după cum simțeam; în consecință ori de căte-ori mi s'a prezentat ocașia, mi-am exprimat sentimentele mele, ceea-ce deșteptă bănuiala, neîncrederea și o rea voință din partea

prelatului grec Ambrosie, fost Mitropolit al Pelagoniei pînă în ajunul Sântului Dimitrie 1903, precum și din partea celor mai de frunte grecomani din localitate. În fine la 15 Noembrie trecut, se orîndui la Mitropolie ca să fiû tras la rêspondere și chiar pe loc pedepsit, pentru că îndrâsnisem a citi românește pe la căte-va case din enoria mea, unde am sfințit apa. În atare împrejurare am fost nevoit să mă retrag cu desăvîrșire și să demisionez din postul meû de preot grec din serviciul Mitropolitului grec Antim, loc-țitor al Mitropolitului Ioakim, care nu sosise încă. Prin această procedare a mea, m'am emancipat de jurisdicțiunea prelatului grec. Acesta îndată îmi trimise mai multe persoane, laici și preoți, ca să mă consilieze să revin de la hotărîrea ce luasem, promițendu-mi-se că nimic rău nu mi se va întampla și că din contră voiû fi bine remunerat și cinstit. La aceste seducătore consilii am respuns că *cû sunt român și că mă simt chemat de Providența Divină ca să servesc nêmul meû, urmând sfatul și porunca Mântuitorului, care spune ca să predicăm Cuvêntul Domnului fie-căruia în limba sa*. Vê puteți închipui, iubite Vulcan, căt de mult se supărara Mitropolitul și ai sêi primind rêsponsul meû. Ei erau în stare să mă sfășie, dacã le cădeam în mână. Dar, ascundênd mânia lor, găsiră de cuvîință a-mi adresa chiar în scris douê invitațiuni, promițendu-mi că de mă voiû duce la Mitropolie, voi fi pe dată primit cu bucurie și reintegrat în enoria mea, iar verbal mi-aû promis că mi se vor da și bani ca să trăesc mai bine.

În timpul acesta sosește și Mitropolitul Ioakim (la 21 Decembre 1903). Acesta, ce de obicei, la sosire se îndreptă la biserica Catedrală, cu hramul S-tul Dimitrie și îndată după Tedeumul (Doxologie), întrebă de mine și în grabă trimise să mă cheme, zicênd că e însărcinat amî comunica vești bune. Natural, n'a putut să mă seducă nici această procedare a noului venit. Urmă după aceia o ultimă somațiune ce-mi adresă noul prelat, invitându-mi să *revin la sentimente mai bune, să revin din calea rătăciită*. Prin aducătorii acestei somațiuni am dat cuvenitul rêspons pe care nu țî-l comunic de rîndul acesta, căci e cam lung.

Mitropolitul Ioachim raportă toate acestea la Patriarhie și la 24 ale lunii Ianuarie mă informă că din ordinul Patriarhiei sunt poftit să mă reîntorc la biserica grecească, căci alt-fel voi fi *caterisit*. Deja fusesem declarat *argos* de către Mitropolit, de și nu mai sunt preot grec și demisionasem. Afară de toate acestea, grecomanii și dascălii greci nu încetară nici un minut, nici până astăzi, a mă insulta în toate chipurile, ba chiar s'au servit și se servesc de elevii școlilor lor, pentru a mă supăra și a-mi face sânge rău. Ei bine ori care ar fi procedarea înamicilor nămului nostru, *nu vor reuși a-mi slăbi sentimentul meu național, ci din contră inima se oțelește și mai bine.*

Iată, iubite Petre, ce-le ce s'au petrecut și iată pentru ce n'am fost liniștit să ți răspund la timp la felicitările ce mi-ai adresat.

Rog pe Dumnezeu să te bine-cuvinteze împreună cu întreaga D-tale familie și să te apere de ori-ce rău. Al tēu rugător,

Protopopul Român Teodor Constantin

Rîndurile de mai sus ne vorbesc destul de clar asupra situației ce ne-au creat-o Episcopii greci. E timpul cred să le opunem cu succes o contra putere și în brînci să-i mănăm în iad! Acolo să grecezeze pe draei, iar nu pe aromâni, cari s'au trezit. În interesul mântuirii nămului nostru din Macedonia trebuie cu ori-ce preț să o rupem de vecei cu Patriarhia, care e schismatică, pentru motivul că nu dă voie a se propăvădui fie-cărui creștin cuvîntul Domnului pe limba sa și să ne declarăm independenți apelând la mări-nimia M. S. Sultănu.

Petru Vulcan

Desmărginire

lui VARONE

Nu mai datoresc nimănui nimic. Liber de ori-ce obligațiuni sunt gata de plecare în depărtări senine, să-mi pierd urma, să nu mai fac umbră pămîntului.

Pentru lunga mea călătorie nu mi-am pregătit nici un bagaj.

Am purtat destulă sarcină în spinare un veac întreg de aceea nu-mi vine la socotelă să iaș cu mine nici bastonul meu de cucută, de care nu m'am despărțit până acum.

N'am trebuință de cale ferată, nici de navă, nici de balon...

Calătoria mea extra-terestră n'are nevoie de asemenea accesorii.

Amintirile unor grele vremuri purtate în suflet și tot înimă par bagaje, cari mi-ar incurca rău proiectul, căci am o misiune cu un program stabilit pe care țin să-l execut în tocmăi.

Am de străbătut, bună-ora, «ca-
lea lăptelui» să mă abat la fie-care planetă, să ved cum staă lucrurile pe acolo: dacă puterile viețuitoare în sfera lor păstrează între ele e-
quilibrul dorit; dacă starea lor e-
conomică-financiară e prosperă; să studiez moravurile, religiunea, filosofia, științele popoarelor astrale; să constat intensitatea iubirei între sexe, dacă e pe calea înflorirei sau în stare de vestejire ca la noi; să fac o statistică exactă a divorțurilor, a adulterelor, a crimelor, a sinuciderilor cum și a morților secerăți de epidemii, ca prin comparație cu statistica de la noi, să constat în ce planetă e dămnă fericiea și unde e cuibul său regatul nenorocirei, că apoi rezultatul cercetărilor mele să-l comunic lui Demiurg.

Misiunea nu e tocmai ușoră, cu toate aceste trebuie să o împlinesc, căci numai așa am obținut favoarea *desmărginirei* înainte de vreme.

Înainte de a părăsi pămîntul nostru nu pot să nu-mi arunc pri-virea pentru cea de urmă oră a-

supra lutului meu construit solid și anume să pot locui într'insul 40 de ani fără să aibă nevoie de reparație.

Sărmanul lut, ar fi bun încă pentru 7 inși ca mine—așa cum e acum rece, nepăsător și tăcut ca o ruină nelocuită.

Iubita, cunoscându-î valorea, îl strânge în brațe tremurând și depune câte o sărutare ferbinte când pe fruntea rece, când pe pleópele închise, orî pe obrazii palizi.

Răceala și tăcerea lui sinistră nu o mai înspăimîntă și în genunchi lângă el stă de veghe și i adresază în gând cuvinte dulci ca în vremile de de mult, silindu-se să se mintă asupra realității crude și să-și închipuiască în criza frigurilor ce o bântue, că el dorme...

Dar tresare, vîzînd cum zorile aú început să străbată prin perdele în oada mortuară.

Se reculege și înțelegînd că în curînd totul se va sfârși, că lutul trebuie să mi-l așeze prietiniî la un metru și ce-va adîncime în sînul pămîntului, că ea va trebui să încremenescă cu ochii spre cer și zadarnic i-a fi chemarea ea și speranța de a mă mai revedea; își smulge perîi și un țipăt al ei deștéptă pe cei destinați a-mi păstra continuitatea.

Desmărginirea mea avu loc într'un timp fórte scurt, așa că ei nici nu prinsese de veste.

De cu séră le-am povestit basme din una mie și una nopti, crezuseră că eú însu-mi luasem parte la evenimentele povestite și adormiseră cu gînd că a doua zi să urmez firul povestirei, de aceea mă cred acum adormit și țipătul ma-

miței lor tinere i pune în nedumerire.

— Tata, dorme mama, și tu plângi la căpătaiul lui ?

— Da, draguții mei, dorme, și țipătul meu a fost pricinuit de un vis urit ce l'am avut.

Convinși de cele ce li se spune, adorm din noú, căci e dulce somnul din zori pentru pruned...

Ea încă din miez de nopte a surprins starea mea sufletescă neobișnuită și la întrebarea ei: «ce ai, spune-mi ce te dóre, tu suferi,» eú fiind pe punctul desmărginirei, atunci când mă deslegam de tóte, nu fui în stare să-î răspund de cât printr'un palid și stîns *adio*.

Ea holbase ochii mari, imi cuprinse capul în palme și mă rugă să nu o părăsesc, dar ce vor să știe cele vecinice de cele pămîntesti.

Am plecat numai de o oră de la noi de acasă și am făcut deja cale de mi de ani în spațiu, mă tot avînt înainte fără să știu unde voiú face primul popas, și vîd tot ce se petrece de unde am plecat.

Pórta casei nóstre aú cernit-o cu zăbranic negru. Lutul mi l'aú așezat într'un sieriú îmbrăcat cu chembrică de colóre roz—in loc de negru— așa aú găsit de cuviință cei rémași în urmă.

Continuatorii mei sunt ținuți într'o casă vecină și la întrebările ce fac: «unde e tata», li se răspunde că a plecat departe... și că va veni în curînd.

Din ochii acelor ce vin să-mi vadă lutul pentru cea din urma órá, curg lacrimile párae.

În curînd sieriul cu lutul meu va fi ridicat pe brațe și dus la ca-

rul mortuar spre a fi îndrumat la vecinica locuință.

Se așteptă sfârșitul serviciului și când preotul repetă plângător: «*vecinica lui pomenire*», țipetele celor ce m'aū iubit se înalță în văzduh și rătăcitoare mă urmăresc în spațiu.

Ce bine e de acel care nu-î încercat de ast-fel de supărări!

Ah, dar de unde, cum, ce fel și cine a dispus să se aducă muzică stéguri, crucei cu prapuri și ciocli la carul mortuar?

Iată un chin care mă va însoți pretutindeni, dacă voiū lăsa să se săvârșescă acest sacrilegiu pe socotela mea.

Cum uitaî să spuî «ortacei» mele să suprimă toate câte sunt în strinsă legătură cu *vanitatea*?

Parcă îmi vine să mă întorc din drum, să iaū zăbranicul de la pōrtă, să concediez muzica, stégurile, să puî pe gōnă pe ciocli, să puî orînduală în locul desordinei desăvârșite.

De ce atâta desordine, de ce atâta jale? Aū nu-î natural să ni se acorde la rînd tuturoră favōrea desmărginirei?

Trebuesc cernite porțile... când ele ar trebui să fie înflorite și calea presărată cu frunze, simbol al urărei: de *bun drum*...

Și apoi la ce ar folosi doliul, când în urma desmărginirei se croește calea drēptă a fie-căruia?

Cu cât mă avînt înainte, cu atît îmi sună în auz măi clar sunetul clopotelor, plînsul *eî*, al continuaților și al amicilor, a căror des-nădejde e la culme, atunci când ascultă inereneniți huruitul bulgărilor de pămînt ce cad pe capacul coseiugului.

Preotul, înainte de a mă închide groparul în cutia mea, sparge o sticlă plină cu un amestec de unt-delemn cu vin.

E vre-un mister, se vede, al religiunei nōstre, a cărei formalitate îmi dă senzații neplăcute, pe cari le simt cu cât mă depărtez măi mult în infinit.

Dacă acest unt-delemn și vin represintă vre-un simbol, apoi mi-ar fi priit măi bine, dacă s'ar fi așezat lângă sicriu fără a fi spartă sticla de asupra vestmintelor și în caz de necesitate pentru cel dus, să găsescă conținutul în ființă...

De multe imperfecțiuni suferim noi muritorii!

Numai după desmărginire le vedem bine toate, căci vederei nōstre nu i se pune nici un hotar. Timpul și spațiul își perd înțelesul. Spiritul reintră în Imperiul Domnului și se identifica cu puterea lui nemărginită.

De voiți să fiți stăpîni desăvîrșiți ai universului, muriți măi întâl.

20 Aprilie 1904

Petru Vulcan

E PRIMĂVARA!

Pentru ANIȘORA

*E primăvară... și din zare
Cad raze sfinte de la sōre,
Pe 'ntinse ape ca safirul
Pe care trece lin zefirul.
Acum în alte foî gătite,
De sub frunzișuri veștejite
Se 'nalță 'nvōltele zambile,
Ca ochiū blondelor copile,*

*Ca și albastru de cicóre...
 Când pomii par' că-s ninși de flóre,
 Spre cer se sue o cântare—
 Și din tot acum pare,
 Că s'aprend sfinte Mirodenii
 Intocmai cum e și la denii.
 Tresare tot acum în fire
 De astă dulce 'nsuflețire;
 O altă viață retrăsare
 Renaște totu'n palpitare,
 În florii și ómenii, viață nouă,
 Iar primăvara plânge rouă...
 Ifi pare-acum natura dragă—
 Și cerul face vâci șagă
 Pe al lui clar, frumos lavand;
 Se 'mbracă firea în smarand,
 Iar în crâng păsările cânt
 Frumusețea ce-î pe pământ.
 Și valea ride, norul plînge;
 O viață nouă se resfrânge,
 Curg lacrimi pe pământ din nori,
 Redeschizând sinuri de florii.
 Senin, frumos e 'n primăvară
 Când teii dau în flóre iară...
 Și-î joc de umbră și de sóre,
 Par'că-î o bine-cuvîntare...*

*E primăvară... cu orgoliu,
 O, vin' iubitó, rupe dolii
 Durereii care mă apasă,
 Plăcerea de-a trăi o lasă:
 Ca 'n clipele de-odiniórá
 Să ne iubim a doua oară—
 Și când amurgul dá în seară
 Să ne 'ntâlnim c'atuncea iară,
 Și pe a crângului cărare,
 Pe liniște și pe răcóre,
 Când teilor le pică flórea
 S'ascultăm privighetórea...
 Să ne privească numai luna—
 Să fi a mea pe tot-d'a-una!...
 O! Vîno iar c'atuncé, frumósă,
 De totul teú, orgoliósă,
 În farmec inima s'o scald,
 Pe sinul teú cel alb și cald
 Ca p'un copil să mă desmierzi,*

*In vise mintea să mi-o pierzi,
 Iubita mea cu ochii verzi!...
 O! Vîno iar să simt extazul—
 Plecând pe sinul teú obrazul;
 Cu primăvara ce revine,
 Renască iar iubirea 'n mine!...*

1904

Niculescu Varona

CONȘTIINȚA NAȚIONALĂ
 LA SCRITORII ROMÎNI
 DIN SEC. XVII ȘI AL XVIII

Conștiința națională este știința finală către care tinde educația națională. Încă din secolul al XVII-lea conștiința națională a exercitat o influență bine-făcătoare asupra poporului Român. Acesta se vede din scrierile celor mai mulți cronicari din aceste două vécuri, căci pe ei îi preocupă origina némului nostru. În sec. XVII se ocupă mai ales scriitorii din Moldova și Muntenia de origine noastră, pe când în sec. XVIII acest subiect este tratat mai ales de scriitorii din Transilvania. Cei din urmă sunt mai competenți. Prin acesta însă nu se mășoréză meritul celor din secolul anterior, căci ei au fost primii, cari au tratat acest subiect.

Un factor însemnat a contribuit la dezvoltarea conștiinței naționale în Țerile Romine și acesta este curentul grec. El n'a influențat direct asupra sentimentelor naționale de cât mai târziu, indirect însă a influențat, prin faptul că, din lupta limbii grecești împotriva celei slavone s'a introdus limba romină în biserică, în cancelarii, scrieri, etc. Limba romină a fost însă iarăși înlocuită prin cea gréacă și ast-fel introducerea ei în biserică, nu este de cât un provizorat. Totuși acest provizorat a contribuit foarte mult la dezvoltarea conștiinței naționale.

Cei mai mulți cronicari din sec. XVII și al XVIII ne aduc probe de sentimen-

tele lor naționale prin diferite scrieri. Ne vom aștepta de sigur la istoriografie să ne dea aceste dovezi, dar nu trebuie trecuți cu vederea nici scriitorii literaturii religioase.

Conștiința națională se poate vedea din convingerea despre întinderea și unitatea nămului românesc și din tăria cu care este susținută origina lui romană.

Convingerea despre întinderea și unitatea nămului se poate vedea și la scriitorii religioși. Ast-fel mitropolitul Simion Ștefan în prefața Noului Testament, al lui Silvestru, scrie: «Noi drept aceia ne-am silit de în cât am putut să izvodim așa cum să înțelegă toți; iar de nu vor înțelege toți, nu-i de vina noastră, ce-i de vina celuiia ce *aș răsfirat Romîniū printr'alte țări* de s'aū amestecat cuvintele cu alte limbi, de nu grăesc toți într'un chip.»

Spătarul Nicolae Milescu scrie despre Macedonenii, că, sunt Romîni ca și aceștia din țară și vorbește aceiași limbă. În sec. XVIII Samuil Micu accentuiază unitatea nămului românesc prin scrierea sa «Istoria Romînilor Transilvanii, Muntenii și Moldovenii, împreună cu faptele principilor.»

Origina romană a Romînilor a preocupat mai pe toți scriitorii de sēmă din sec. XVII și al XVIII.

«Cronica anonimă» care se atribue spătarului Milescu vorbește despre coloniștii lui Traian din Dacia, spunînd că, aceștia n'aū părăsît nici-o dată țara. Tot aci se spune, că Dacii n'aū pierit cu toții în lupta cu Romanii, ci o mare parte dintre ei a fost contopită cu coloniștii.

Adnotatorii lui Grigore Ureche înregistreză o teorie falsă, care susține, că Romîni se trag din tâlharii din temnițele Romei, pe cari împăratul Traian i-a trimis ca ajutor principelui Laslău în contra Tătarilor. Tălharii învingînd, Laslău le-ar fi dat de locuit Maramureșul,

de unde aū descălicat Moldovenii. În contra acestei teorii se ridică Miron Costin și o respinge prin «Cartea despre descălicatul de 'ntăiu a țării Moldovii și nămului moldovenesc de Miron Costin. carele aū fost logofăt mare în Moldova». Tot Miron Costin scrie în limba polonă poema «Despre poporul Moldovei și Țării Romîneștii», în care tratăză colonizarea Daciei și fundarea principatelor. În această scriere, el zice: «În câte-și trele țările poporul *se fălește* cu numele de Roman și nici se poate îndoi cine-va, că se trage din Roma.»

Dimitrie Cantemir în sec. XVIII, respinge și el aceiași teorie despre colonizarea Daciei cu tâlharii. El cu privire la strămutarea coloniștilor din Dacia în «Misia», admite, că Romîni chiar dacă s'aū strămutat, s'aū reîntors însă curînd.

Scriitorii Transilvănenii, aū susținut de asemenea cu cerbicie origina noastră romană. Samuil Micu în «De origine Daco-Romanorum», combate cu energie teoria, care susține, că Romîni s'aū așezat în Transilvania în urma Ungurilor. George Șincai afirmă iarăși origina romană a Romînilor în «Cronica Romînilor și a altor nămuri învecinate». Și în cele din urmă Petru Maior combate pe istoricii Sulzer și Engel, cari contestaū continuitatea Romînilor în Dacia. El îi combate prin «Istorie pentru începutul Romînilor». El s'a ocupat cu stăruință de acest subiect și a polemizat cu criticul slav Kopitar, combătîndu-l prin «Animadversiones în recensionem historiae de origine valachorum în Dacia» și prin «Contemplatio recensionis în valachicam anticriticam. Litterarüs Ephemeridibus Vienneisibus». El susținea, că toți Dacii aū fost exterminați de Romanii și coloniștii aū fost aduși din Italia. Aceste teorii deși în parte greșite, aū însă un mare merit, că ne arată desvoltarea la care ajunsese conștiința națională în secolul al XVIII.

Aşa cum vedem conştiinţa naţională la scriitorii din secolul al XVII-lea şi al XVIII-lea, dacă o comparăm cu aceea la care am ajuns astăzi, vedem, că prima se prezintă defectuoasă ca cunoştinţe, însă ea este rezultatul unui adevărat patriotism, pe cînd cea din timpul nostru îşi păstrează caracterul convingerei depline, în multe cazuri însă, are ca fundament pseudo-patriotismul. E mare diferenţa dintre Miron Costin, care fără nici o frică, răspunde paşei, ce voia să transforme Moldova în paşalie turcesc: «Sîntem noi Moldovenii bucuroşi să se lăţescă împărăţia în toate părţile cît de mult, iar peste ţara noastră nu ne pare bine să se lăţescă» şi între contimporanii noştri la care «focul de pae» ţine locul patriotismului adevărat.

Trebuie să mai ţinem apoi sémă, că sentimentele şi convingerile cronicarilor din primele două vécuri, au fost fundamentul puternic, pe care s'a zidit monumentală operă a deplinei conştiinţe naţionale din sec. XIX şi că, primele începuturi au mai mare valoare, chiar cînd concepţiunile lor ar fi mai pre jos de cât a celor, ce urmîndu-i, s'au folosit de cunoştinţele deja adunate.

Şi acum nimeni nu se mai poate îndoi de adevărul cuvintelor mitropolitului Dosofteiu, pe care le-a rostit în primul secol al deşteptării conştiinţii noastre naţionale:

«Nemul ţării Moldovii de unde durcă ?
«Din ţara Italiei, tot omul să creză.»

Gh. Popescu-Turnu

Seminarul Veniamin din Iaşi

Direcţia Seminarului «Veniamin» din Iaşi aduce la cunoştinţă că în luna Octombrie viitor se va serba Centenarul Seminarului şi roagă pe toţi foştii elevi a Seminarului să-şi trimeată adresa precum şi ori-ce ştiinţă ar avea despre foştii lor colegi. De asemenea roagă pe toţi foştii elevi, care sunt autori, să-şi trimeată câte un exemplar din operele D-lor Direcţiei Seminarului, spre a se expune cu ocazia serbării.

RUBRICA TRAGICĂ

O ÎNTREBARE

Literaţilor rumuni

«Duşmanii neamului şi-ai Ţării
Nu şi-au găsit un inamic,
Mai pur şi mai român de viaţă,
De cît pe domnul... Ludovic?»

Jules Brun ne-a tîmniat Vocozii.
Dauş ne spulberă... duşmanii,
La teatru 's ca la ei acasă
Toţi Fagurii şi Stoermanii!

Un Karna-bat, un Jules, un Ighel,
Un Louis, Joişca ori Ghidale,
Sînt florile iubitei noastre
Literaturi..... naţionale!!!?

Harie avem un.... critic,
Ne-ar trebui şi-un... Mehemet,
Ca să putem striga cu fală:
Că «turcul e născut poet!»

Parnasul românesc mirósă
A bragă, şuncă ori perciuni,
După culórea respectivă
A bravilor pueţi rumuni!

Au unde stau ascunşi artiştii
Poetizatei Romîni???

«Cutremură-te în lumea-ţi sfîntă
Eternale Alexandri!»

Londra 18 Aprilie

Orlando furioso

CUM S'A INSURAT „TATOTU”

Azi e bătrîn,—plăcut la chip, prietenos de fire celor ce-i judecă a fi de omenie. Se poartă cu două favorite lunguete, tot-deauna bine peptănate şi orînduite, şi ele sînt mîndria obrazilor sîi curaţi şi plini de sănătate; se poartă cu îngrijire îmbrăcat, tot-deauna împrăştiînd un parfum discret de săpun fin şi de vr'o esenţă delicată.

Îi place a fi cochet, şi 'l prînde, fiind că nu 'ş face din această îngrijire de sine vr'o fanfaronadă, ei este o mulţămire inimă a frunţei sale.

E bărbat, e în etate, și la anii săi are roșeți ce le dă sfișoia sa și rușinea adolescenței. Are suflet ales și nu să poată să nu îți să facă drag, după ce ai isbutit să-i furi cunoșterea însușirilor, ceea-ce e greu, căci nu să încrede ori cui.

Intr'o seră, pe când eram eu în familie, înaintea eseilor în care ceaiul aburia ispăitor, fu o ispită mai mult, când din poveste în poveste, «*tătușu*», cum îi zicem toți, exclamă: am să vă spun și eu cum m'am însurat...

I-am salutat vestirea cu strigăte de bucurie, de mulțămire, de plăcere...

Dar eată că, în urma întâiei înboldiri, par'că se simți stinjenit că avea să-și răscolească amintirile...

Noi, firește, nu ne puteam lipsi de dragul de-a-l asculta și am început cu îndemmurile, cu rugămintea, până ce'l auzirăm, în fine, că-și drege glasul...

Apoi, să vedeți, începu «*Tătușu*»... Fusesem numit de curind Director al școlii de agronomie din C... și mă împrietenisem la tórtă cu Polițaiul, om fórté cum se cade, însă după ce mai întâi fusese între noi óre-cari neînțelegi... Mă pomenesc într'o zi că 'mi zice: ascultă, mă Directorule, am auzit că vrei să te însori... Tot orașul vorbește de asta... E adevărat sau nu? Eă m'am făcut foc de vorba lui. Să mă însor, eă? 'i-am strigat, aprópe mánios... Și m'am pus să-i înșir ideile mele asupra însurătoareii, așa că limpede i se așternu hotărîrea mea nestrămutată de-a mă însura nici-odată... Polițaiul tot nu páru încredințat pe deplin. Bine, mă, dar atunci de ce spun chiar intimii familiei Ceamureanu că ieii negreșit pe fata mai mare, pe frumusețea aceea care n'are páreche în C...? Nu știu, Polițaiule dragă, de-í vorfi îndreptățind pe toți să creadă că iaă pe d-șóra în chestie, Eacă de unde cotesce eu că a pornit svonul: eram într'o seară la teatru... Nu știu cum fac și 'mi arune ochii în o lojă: drept să-ți spun, am rēmas înmărmurit când am văzut pe frumoșa d-șóra Ceamureanu..., așa de înmărmurit, așa de răpít, că nu'mi dam séma de fel că admirațiunea mă ținea cu capul sucit uunai spre loja ei și că deja lumea începea a lua aminte... Un prieten mă făcu atent și atunci imi venii puțin în fire. Sănu crezi, Polițaiu-le, că era admirațiunea inimei,

că mi se înfipsese cum-va între cóste săgeata cupidonică... Nu; era admirațiunea ochilor în fața unei opere de înaltă artă...

— Numai atât? rise Polițaiul?

— Zēu, nimic mai mult, dovadă că după teatru nu m'am gândit la ea și la capătul cător-va zile o și uitam de-al binele.

— Ascultă, Directorule mă, imi díse după o clipă, Polițaiul, știu eă ce fel de fată îți trebuie ție... Lasă... te însor eă...

— Ba, ia ascultă... Dacă vrei să-ți mai cale în casă, să nu'mi mai vorbești de însurătoare... Iti repet că nu mă voiú însura... și eă știu bine ce'mi prețuește hotărîrea.

Am plecat de la el, înciudat de vorbele lui, înciudat de risul cu care m'a petrecut până la ușă...

Ce dracu îi căsunase de nu mă lăsa în pace cu însurătoarea lui!

Dar era să fie «un făcut», ca să aud în acea zi numai de însurătoare...

M'am întilnit c'un ofițer, rudă cu d-șóra Ceamureanu.

— Eí, domnule, te logodești va să zică cu vară-mea?

— Da nu mă logodesc cu nimeni, domnule locotenent... cu vara dumitale nici atât!

— Cum asta? Dar am auzit că s'a vorbit acésta în familie...

— Rēu s'a vorbit; te încredințez că nici prin gând nu 'mi-a trecut să cer pe d-șóra Ceamureanu.

— Ciudat! imi răspunde ofițerul...

— Eă sînt eu totul contra căsătoriei și nimic nu mă va face să'mi schimb hotărîrea...

Nu fac mulți pași, după despărțirea de ofițer, și eacă un bun prieten.

— Te felicit, dragă Tunsens... E fórté frumoșă, în adevăr...

— Ce 'mi tot cânți, mă Valerieni! cine-í fórté frumoșă, și pentru ce mă feliciți?

— Eí, asta-í! Faci pe tainicul și C... vueste de logodna ta cu Ceamureanca.

— Măre, lasă-mē 'n pace, că nici am schimbat vr'o vorbă cu ea, nici am văzut-o de căt odată la teatru, nici gând de însurătoare n'am!

— Intr'un fel, bine-ai face să n'o iei, fiind-că e fórté luxósa și tu n'ai putea să-í împlinești tóte capriciurile...

— D'apăi, de partea asta sint foarte liniștit... N'ai nici o grijă și dumneata.

M'am întors la școlă cuprins de un fel de mânie innăbușită... Mi se iveau toate aceste svonuri de înșurătoare fără știrea mea, ca o sfidare aruncată hotărârii mele de-a nu mă căsători...

Ce să vă mai spun, trecură aproape două luni fără să mai aud vorba de înșurătoare... Parcă trecuse o furtună și măturase svonurile toate... Eu, nici habar n'aveam de ceea-ce fusese ca o conjurațiune împotriva liniștei mele, și mi făcăm planuri pentru viitor, ca în tot-deuna în afară de cadrul vre-unei căsătorii eventuale.

Intr'o după-amează mă întâlnesc cu Polițaiul pe care nu'l văzusem de mult.

— «Apropo» Tunsene, bine că te întâlnești, să vii peste trei zile la mine, la masa de prânz.

— Voiu veni dacă așa ție-e cheful.

— Da să vii, auzi ?

— Negreșit.

M'am dus, a treia zi, am prânzit bine și cu veselie. Cam de pe când începusem a sorbi cafeaua să ivise în ușă și rămăsese acolo, un om nalt, cam de înfățișare nu prea simpatică și îmbrăcat de rînd.

Văzînd că polițaiul nu-i dă atențiune, am făcut și eu socotindul drept vr-un om de al poliției ce aștepta bine-voitorea luare aminte a Șefului.

După cafea și țigare ne-am ridicat să trecem în altă încăpere. Atunci Polițaiul mi-l prezintă :

— Domnu Cernătoiu, subprefect...

Am trecut câte trei dincolo și am stat puțin de vorbă, căci se făcuse ora de a mă duce la școlă.

Când să plec, Polițaiul se adresă subprefectului.

— Apoi, Cernătoiu, dute cu dumnea-lui și, vedeți de vă înțelegeți.

N'am întrebat la ce aveam să ne înțelegem, nu m'am ostenit să pricep ce putea fi între mine și omul ce abia cunoscusem, și am plecat împreună. Cale de jumătate de oră aproape, am mers alături, fără să deschidem gura, eu sau el ; eu, fiind-că nu aflam motiv de vorbă și pôte că'l așteptam pe el să spună ceva ; el, fiind-că mă vedea tăcînd și va fi așteptat pôte să încep eu a grăi.

La o răspântie urmă să ne despărțim firește, ca să trec în altă stradă.

— Apoi, vom vorbi altă dată, domnule Tunsene, de cestiune.

— Bine, domnuie, 'i-am răspuns fără să cercetez ce cestiune era aceea.

Și ne-am despărțit.

Pasă-mi-te, subprefectul avea o față și diavolul de polițai îl incredințase că voiam să mă înșor și că umblam să găsesc față cu ceva zestre. Acésta am aflat-o după câte-va zile, când l'am întilnit pe Polițai.

— Ei, ai intrat în vorbă, Tunsene ?

— In ce vorbă și cu cine, am întrebat nedumerit.

— Cu cine ! Știu că nu cu dracu ! Cu Cernătoiu. De ce v'am expediat împreună de la mine ?

— N'am vorbit nimic... Nici nu știam apoi despre ce să vorbesc.

— Ce ? nu ți-a deschis vorba ?

— Nu...

— Mare nerod... și el !

Și începu a'mi spune despre fata lui că era, așa și pe dincolo ; că făcea de mine, că trebuia să mă înșor, fiind-că omul înșurat alt-fel își îndeplinește menirea în lume și că e datoria către sine și către societate să fie înșurat... și câte ! și câte...

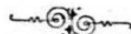
Am protestat, m'am revoltat, m'am învîrtit în jurul acelorasi motive pe care m'i întemeiam hotărîrea contrarie, de geaba ! El, nu și nu, ca să mă înșor ; că trebuia s'o fac și nu'mi dădu drumul până ce nu mă făcu să-i promit că mă voi duce la țară să ved fata, căci acolo trebuia s'o și ved, în mijlocul treburilor casei, ca bună casnică ce era.

Am întilnit pe Cernătoiu, care, 'mi-a spus că mă așteptase, în urma celor ce-i scrisese Polițaiul și 'mi dădu lămurirea în ce parte de județ, venea comuna în care locuia, invitându-mă pentru duminica ce venea.

I-am pretextat că așteptam pe Vodă, care avea să vină în C... și vestise că voia să vadă și școlă mea... și rămase pentru altă dată, nehotărîtă, ducerea mea acolo.

RĂDULESCU-NIGER

(va urma)

RINDUNELELE

*Captiv la Mauri, un soldat
Gemind în lanțuri ferecat,
Văzu cum sbor de-asupra lui
Un stol de rîndunele 'n sui,
Le-a zis plîngînd și le-a 'ntrebat :
Fiți bine arîntate, fiți
Dragi păsărele ce veniți
Pe cîmpul ăsta arzător
Dar, de Franța ce-o ador,
De țara mea, voi nu-mi vorbiți ?*

*De-atîta timp v'aștept cu dor
Cu să-mi aduceți er'un odor
Din valea 'n care am crescut
De nime'n lume cunoscut,
Cu drag, visînd la viitor,
Văd malul apei cel peștriș
De flori de nuferi străluciți
Văd luciul apei de pe vad
Cum lăstunii 'n zbor mi-l rad...
De valea cea nu-mi vorbiți ?*

*Vre-o una, scumpă, dintre voi
Va fi crescut chiar pe la noi ;
Acolo-s maică în poșgheaz
Iși plînge viața-î de necaz,
Iși plînge doru-î de apoi...
Murînd, ea crede'n orî-ce ceas
Ce-aude șgomot de-al meu pas
Și gîndu-î cade biruit !...
De dorul ei nemărginit
Voi nu-mi vorbiți cu nici un glas ?..*

*Iar sora mea s'a măritat ?...
Pe vale'n jos, cam pe'n serat
Voi n'ați văzul copii, nepoți
Cum mă jălesc doînd cu toți ?
Jelirea lor n'ați ascultat ?
Și scumpi tovarăși de răsboi
Venit-au ei cu toți 'napoi ?
Venit-au sănătoși acas' ?
Și printre dușmanii n'ați rămas ?
De dinșii, nimic nu-mi spuneți voi ?*

*Sau pôte sînt eu toți învinși
Și mor în lanțuri grele 'nceiși,
Sau pe al altora fraged chip
S'aștern tot pături de năsip
Și-aî lor de jale-s stîniși
Și mamele, a lor noroc
Il blastămă, jelind cu foc
Pe noi perduți în lut și za ?...
Drăguțelor din țara mea
De ei, voi nu-mi vorbiți de loc ?*

I. Ghițun

După Béranger

Istoria Aminciului

(urmare)

După supunerea Epirului (1480) Mețova ca și întregul district Malacași, făcu parte din Sabiapia Tricalei, unde plătea impozitele. Aceasta dură până în 1795 când Aminciu fu anexat de Ali-Pașa la Satiapia Ianinei. Ali-Pașa dorea de mult aceasta însă nu putea din cauza influenței ce aveau cățiva Amincieni. Până în timpul lui Ali-Pașa Amincieni plăteau numai 5000 piaștri anual; iar Ali-Pașa îi supuse la o dare de 27500 piaștri anual, obligându-i să întreție și o gardă de albanezi ce-i trimitea el, iar ca sub-prefect trimiseră un funcționar al lui numit Zabitt (care însemna ofițer) apoi obligă pe Amincieni ca în timpul erii să transporte pe oameni din saita lui dincolo de Munți. Din 1820—1850 Aminciu fu administrat de un Derven-Aga (păzitor de drumuri); îndeplinind funcțiunea de sub-prefect, cât și cea de judecător; iar de la 1850 până la 1867 pe lângă acest Derven-Aga se mai numește și un alt funcționar numit Muduri (pomojnic) iar din anul 1867 se numește în locul Mudurului un Caimacan (Sub-prefect) cari durează și până astăzi și cari pe lângă Aminciu mai are în administrațiunea sa cătunele Cheru, Amereî, Vutunosu și Cuțifliani. Ast-fel fu administrat orașul Aminciu, iar în cea ce privește modul de conducere al afacerilor interne ale Aminciului până la un timp erau conduși în mod democratic, apoi puțin câte puțin Aristocrația luară puterea în mână și conduseră destinele Aminciului până a-

cum câți-va ani, când iarăși Aristocrații căzură și Democrații deveniră tari. La început 7 membri din cele mai bune familii formați ce se cheamă Dinogheranția sub președinția unuia din ei care era cel mai bătrîn. De aceasta depindea Eforul școalelor, îngrijitorul apelor, perceptorul impositivelor și al agrelor. Epitropul Bisericilor și șeful gardei de pază. Ca perceptor se menționează un oare-care Mukin-Fleva, al cărui mormînt se află într'o monticulă lângă biserica St. Apostoli, intitulat până astăzi mormîntul lui Fleva.

Orî-ce afaceri între Amincianî era judecată de un alt consiliu format din cei mai bătrîni și sub președinția președintelui Dimogherontiei.

Orî de câte ori se ivea vre-o neînțelegere între Aristocrați, se punea la discuția clasei Democratice a cărei hotărîri trebuia să fie acceptată. Iar când se ivea neînțelegere între un Aristocrat și Democrat și mergeu la judecată, Aristocratul ședea jos, iar Democratul în picioare, iar dreptatea bine înțeles că aparținea celui mai tare.

Spre mai mare deosebire între Aristocrat și Democrat se luase obiceiul ca Sarica (un fel de haină) Aristocratului să aibă jur împrejur o bandă de postav roșu precum și la guler și la buzunare iar acelor de a doua mână să aibă banda de postav roșu numai până la jumătatea Sariceii, iar cei de a treia mână numai gulerul. Afară de acestea Aristocrații se mai deosebeau de cei-l'atî că numai ei aveau dreptul să stea în (locul) alea numită (câmpuri), Cultuke iar cei-l'atî într'un alt loc unde ađi sunt mai multe prăvălii. În timpurile actuale nu se mai observă acestea. Mai în tot-d'aura există o ură între cele două clase și de multe ori a avut de rezultat consecințe funeste. Așa s'a întâmplat asasinarea lui K. Floca nepotul ilustrului Floca, pentru care există și un cântec, încercare de asasinare s'a făcut și în contra lui Cianaca, care scapă, iar în locul lui cădu un altul anume K. Cafedji. Rănirea mortală a lui Ioan Triantefil Cianaca. Otrăvirea lui Ioan Gadelu, Apostol Hagî și N. Milioti. Ișgonirea lui G. Hagî, aducerea lui T. Griva în 1854 și distrugerea unei bune părți din Aminciu, din cauza lui Griva.

(va urma)

V. Diamandi

CÂNEI...

*Cerșise tótă ziua pâne
Zadarnic, — și într'un colț plângea,
Venise lângă cl un câne
Și 'nțelegindu-l îl lingea...*

*Cum sta așa urmîndu-și plînsul,
Boeru-î zise: «să vii mine!»
Nu știu ce inimă avea dînsul,
Dar m'am gîndit atunci la... câne!*

Victor Hortopan-Rugi

Poveste fără de nume

(urmare și fine)

Și din clipa în care gândirea lui urma ca un rob supus și credincios bătăile de inimă ale copilei n'a mai uitat-o!.. Cum ar fi putut uita fața unui inger ce viséază chipul celui dintăi idol, al celui dintăi vis de amor?

Copila venea mereu pe malurile înverzite ale isvorașului, ce să strecura îngănându-se prin sinul codrului venea fără grijă, fără tēmă de rēu și suferință, totuși fără să bănuiască o clipă măcar, că n'prēja ei. în acel loc singuratic liniștit ferit de lume, o iubire s'a născuse, o iubire ale căreia glasure necunoscute, ne auzite pân' atunci să 'ndreptău spre dēnsa tōte!

S'a u trezit fără de veste față în față, fără să știe unde și cum!.. Ce tremur de vorbe pătimașe ce sărutări fără de sfârșit ce suspine ce murmur de suflete amefite de fericire fascinate va fi fost în clipele acelea, cine le pōte ști cine le-ar putea spuné exact și clar?..

Idila trăită în tainele sufletestî prinse sâmbure și miez de viață — ș'acel slucium, acea luptă de a trăi ce-o susținuse sentimentul plăpând la început, să transformă în inunri inconștiente necunoscute, ce le nălțău inimile nevinovate încă unui zeu nestatornic și ipocrit.

Dragostea naivă sub impulsul suveran al firei creatore să prefăcu, din duetele pline de farmec și poezie în îmbrățișări îndelungate și pline de patimî, în sărutări

in care răsufierea piere. desmerdări prelungite în care chiar și firea creatoare și pierdea rostul existenței sale 'n individ! .

Inima feciōrei nesubjugate neștiutōre pân' atunci, tresări ca un răsboinic la auzul trâmbiței, ca la o chemare — și din clipa aceea încetă să mai fie a ei Copila nevinovată 'și dădu inima fără șovăire — feciōră 'ndrăgostită și dădu, fără ezitare, sufletul ei întreg, ființa totă.

Șast-fel, neștiuturul din vremuri, seninul și visătorul de-odiniōră, deveni cântărețul plin de vinovăție al unei iubiri cu păcat iar ea, țintă către care inclinau acele păcate făr' de pedepsă și fără de iertare!..

Immărmurit de strălucitōrea frumusețe a Lilianeî, îndrăgostitul cântăreț își părăsi plaiurile ce'l răs fătase pân' atunci. uită aromitōrea dulcētă a cântului, uită frumusețea și poesia codrilor și cerulū fremățul de frunze, murmurul isvōrelor, totul — pân și libertatea de-odiniōră numai să fie pururea în prējma dragosteî vinovate. din care 'și făcuseră amândoi un crez de amor, un vis de fericire, de viață nouă!..

Dar vremea să strecōră făr' ncețare spre vales eterneî nefiri, și 'nvălmășagul cursului sēu grăbit, tirăște și restōrnă tot ce î iese 'n cale. Vremurile bune pentru ei s'au seurs încet încet, și tōte s'au schimbat.

Chinuită de dor, copila mărturisî bătrīnului sēu tată, patima ce-o stăpănea, cerīndu î bine-cuvīntatā invoire ca să și ia de soț pe 'ndrăgostitul visător.

Ce naivitate!... Cātă copilărie îndrăsnētă și nesocotitā!..

Atāt de rēu s'a miniat bătrīnul la anzul acesteî vești, în cāt skiptrul nestimat și l'a frīnt și hainele de purpură și le-a sfășiat iar pe 'ndrăsnētă domniț'a surgunit'o la mănăstire.

Și nici nu le-ajunsesse 'n auz, taina păcatului trăit în nopțile cu lună, cu bolta înstelată, în lēgân de ierburi miroșitōre și 'n cāntec de prīvighetori!..

A fost de-ajuns cuvīntul copilăresc al tinereî domnițe, pentru ca să se pornescă toți cu dușmānie mare 'n contra bietului cântăreț — isgonīndu-l departe de lume, tocmai în sinul codrului acesta, ce te-adăposteste 'n clipele astea. Mōrtea i-o dorea, și mai multe nu!..

Credea în ōrba-le trufie, că de și-ar fi dat fata dnpă bietul cântăreț — li s'a mur-

dări corōna cea crăiască și skiptrul nestimat; credea că 'i necinste mare înrudirea lor — Crai de neam, cu craiul codrilor și doinelor — credēu că ei sunt coboritori din zei, iar regele gândirei — cine știe ce gunoî omeneșe!

Fructul iubireî vinovate, fructul iubireî dintre visător și domnița mindră, văzu lumina zilei în întunericul unei colibe sărăcăcioșe și murdare — ș'acolo unde să născuse pieri în durere și nevoi, ispășind nevinovat un păcat ce nu fusese al sēu!..

Intr'un târziu, minia bătrānilor contra domniței s'a mai potolit — ș'atunci, ferecându și din nou skiptrul, bătrēnul, el însuși, porni întru cāntarea isgoniteî.

Ea, copil supus ș'-ascultător, ce nu cunoștea altă voie de cāt voia tatălui sēu, să 'nturnă iar în palatul strălucit, unde 'și trăise visele de feciōră, curate ca zimbetul aurorei, unde 'și trăise visele vinovate, unde 'și clădise cel dintăi castel de visuri, de iluziū fugitive. Să 'nturnă, fără pic de murmur, făr o vorbă de răsvrătire, făr'un sugur gând îndreptat către ndureratul surgunit, către fractul greșitului ei amor!..

Au măritat'o într'un tîrziu, dup'un fiū de prīnț și și-au liniștit ast-fel sufletele înspăimîntate.

Odată măritatā, totă poema de amor fu uitată, mai întăi de domnița, apoi de frați și surorile ei, mai târziu de Craiul și Crăiasa și încet încet de totă lumea. În surgunitul sēu amor, el muri nebun de frămīntare, dar mai mult de dorul ei, de dorul fructului iubireî, atāt de fără noroc!..

Uitat de domnița îndumnezeitā 'n cāntecile sale, părăsit de-alinătōrea simfonie a doinelor — fără 'nceput și fine 'n sufletul sēu, mai înainte — mōrtea la gāsīt perdut și fără zare de nădejde. A murit așa cum trăise și mai înainte: singur și trist, apoi nebun!.. Totul pieri în juru î: farmec de codri și plaiuri, înțelepciunea minunată a minței, sfīnta vraj'a doinelor, taina viselor, totul..

La pōlele codrului, ai întâlnit o cruce părăginită, uitată de vremuri și de ōmenî? Ea străjuește culcușul de veci al netericītului cântăreț, doinașul vremurilor apuse!..

Liliana, să 'nțelege, n'a mai venit nici cānd prin codrul ce î tănuise idila, și tot așa nici la mormīntul lui ōri al pruncului

era dór crăiasă, iară ei—ori cum—tot nat de rînd!...

Dacă treamăt anzi prin codri, dacă gem a răsvrătire stejarii ceî bătrîni, de plînge bradul nalt și drept ca lumina, de-auzi muget de vînturi și plînses de isvóre, să știi că nu furtuna ne 'nspăimântă, nu ea ci tristul și uitatul mormînt de la pôlele codrului ne'ndurerază, ne face să gemem, să plîngem, să ne răsvrătim.

Ș'al nostru plînses neîteles, să preface 'n doină sau poveste în sufletele cu simțuri calde, gingașe și delicate.

Nu vorbim în tot-d'a-una, dar când dăm grai, viață și culóre amintirilor și noi și cei ce ne înțeleg viețuesc o clipă—două, o altă viață de cât viața lipsită de ideal a omului pururea interesat, egoist și meschin!

Dar ai adormit copile!.. Fie'î somnul dulce, imi zise vîntul încheindu și povestirea, îndată ce văzu c'am închis ochii ca să pot visa în tihnă—dormi și cată să nu pricepi c'asa sfârșesc idilele acestea tóte, tot-d'a-una așa.

Cu ochii închiși, cu mîntea transportată 'n alte lumî mă gîndem la poemul trist, ce mi povestise 'n pitorescul său limb j, vîntul neastămpărat.

Am plecat târziu din codru

Vîntul, par'că nici când nu fusese sentimental povestitor, ce'mi povestise atîta de mișcat povestea, ce m'ndurera peste fire—se muncea nepăsător cu brazii ce'și înălțau virfurile spre albastra boltă infinitului, cu stejarii falnică—bătrîni ca vremea—repezindu-se, când ca un val pustiitor printre flori și ierburi, când ca un uragan ce cată să distrugă, să nimicéscă iasăși țaria.

Urechile mi vijiiău, capul imi cloco ea de mi de gînduri—căci nu știu cum, cind dătenie neexplicabilă, — povestea vîntului trăia par'că'n mine de veacuri întregi, povestea unui trecut scaldat cu mi de lacrimi și dureri, de mi de indivizi...

Poveste fără de nume, tristă și duiósă, poveste înlăcrimată!...

George I. Elmian

Săscut ¹/₁₀ August 1900

Șcólele de belle-arte

Intr'un alt articol am zis că deși ne-am apropiat mult de renașterea noastră artistică, totuși sîntem încă în epoca de naivitate, în epoca eroică a artelor.

Intr'adevăr, avem o mână de artiști-pictori, cari cu multă străduință—Dumnezeu știe cum—au putut studia anul sau mai mulți ani în străinătate și reînțorși în țară au organizat din când în când sau a parte sau în asociație, câte o expoziție de pictură la Ateneul din capitală, local de alt-fel impropriu pentru asemenea expozițiuni, prezentînd în primul rînd inconvenientul luminei, care vine din tóte părțile și căzînd orizontal pe tablouri, face ca ele să piardă fórt mult din efectul, din farmecul lor și chiar ea valóre artistică

Cu tóte acestea s'au remarecat multe lucrări de artă: însă eu ce credeți că s'au ales artiștii noștri? Cu vre-un capital desigur că nu, căci la noi sînt puțini acei cari știu să aprecieze arta și mai puțini acei cari încurajază pe artiști, din pricină că sentimentul frumosului, gustul estetic—caracterele constitutive ale omenirei, sînt așa de puțin desvoltate la noi, ceia ce face ca firea noastră chiar, să fie în tot-d'auna gata a critica arta pe cari unii o consideră ca ceva *prisoselnic* ceva aristocratic, pe când ea este cea mai omenéscă manifestațiune a spiritului, lucrul cel mai inerent al naturei omului, fără excepțiune, și ori-care ar fi condițiunea socială, întoemăi ea religiu-ne și ca tóte formele idealului.

In schimb însă, am observat ca

orî de câte orî se deschid asemenea expozițiunii artistice, se îngrămădesc atâția vizitatori, aglomerația e așa de mare în cât de abea poți să te învârtești în loc și mai tot-d'auna pe seama artiștilor, a-aceleași opinii ridicule în materie de artă.

Cel mai bun mijloc pentru a îndrepta firea acéstă bolnavă, de a fi predispuși numai să criticăm, fără a ne da sémă că mai înainte de tóte nu cunoștem legile artei, nici puternica-î menire precum nici chiar cum își ia naștere acest factor, trebuie a îndruma tineretul mai mult către arte, ca Franța bună-óră, unde, elemente asupra artei și istoriei dezvoltării artistice s'aũ introdus până și în învățământul primar și cu acésta pe lângă că s'ar infiltra mai bine gustul artelor la noi, dar s'ar evita cu un ceas mai înainte și pericolele cari se întrevéd deja din lățirea peste măsură a proletariatului intelectual

Aci este vorba de cei sêraci și în neputință a-și ridica ochii spiritului mai pre sus de prozaismul vieței și cari susțin că ceia ce trebuie copiilor poporului este un ce solid și bine alețuit spre a putea înfrunta apriga luptă pentru existență, căci defieultățile vieței ome-nești mărite din ce în ce mai mult de trebuințele noi ale civilizațiunei, ne silesc a căuta, a smulge din ȳi în ȳi mai multe și noi mijlôce de existență din adâncurile misterioase în cari staũ ascunse; (1) orî, din științele matematice și astronomice nu vom trage — precum observa atât de just d-l F. Brunetiere — nici odată vre un atom de devotament

pentru binele obștesc, pe când științele istorice, filosofice, morale, politice, literile și artele — frumoșe, cuprind în ele tot ce este mai de-ving în om; și apoi precum am zis, în vederea multiplelor necesități ale societăței actuale și spre a ne putea apropia de idealul modern, necesită o înfinitate mare de specialități, căci cu o eesagerată educație pur științifică, care dezvoltă în noi numai grija eului nostru, care ne face mai egoiști de cum sîntem, iar egoismul ucide chiar pe egoist, — după cum zicea filosoful Fichte, — nu vom putea face nici odată ca fii patriei noastre să fie bună, generoși, capabili de aspirațiuni superioare, de sacrificii și devotament pentru binele obștesc.

Să căutăm dar a deschide sufletul nostru și sentimentului artistic. Să ne unim cu toții și să lucrăm în acest sens. Numai ast-fel firea proprie românului va dobândi tótă tãria pe cere a sãdit'o Dumnezeu într'însul. Numai atunci din acéstă fire va rãsãri lumina adevêrului, cãldura cea supra ome-nescã a frumosului și tãria cea neînfrintã a dreptăței. Din mijlocul nostru vor putea eși atunci ómenii cei mai învățați, artiștii cei mai mari, iar știința și arta lor nu se va rêsfringe numai asupra noastră dar asupra întregii ómeniri.

Constanța

George Moisiu
artist-pictor și profesor

ROMANELE ȘI CITIREA LOR

Dintre cărțile ce se tipăresc la noi și dintre mulțimea ce se aduc din străinătate, romanele sunt cele mai căutate și ca atare cele mai citite.

Observând de la vitrinile librăriecilor

1) Conferința mea din 8 Iunie 1903 ținută în Constanța.

celor mai de căpetenie până la chioșeurile de ziare, ori lavitele negusturilor ambulante vedem că romanele ocup locul de preferință.

Zicând însă roman, nu înțeleg pe cele puține adică bune, morale și bine scrise, ci înțeleg romanele acelea de fascicule care produc slăbiciunea, căci bărbați și femei, bătrâni și tineri, bogați și săraci ce știu să citească ori numai să silabisească se duc întinși la chioșcări, ca să ia sau *Școlă Crimei* sau știu și eu ce fascicule editate de jupânul Herz.

Și ce e mai rău, citirea acestor romane devine o pasiune mai ales pentru tineri care citind fie opera nemuritorului Mari, fie Jidovul Rătăcitor, Conte de Monte Crist și altele de felul acestora, n'au timp nici odată să se gândească la vr'un «Quo Vadis» ori la vr'un roman național bun, moral și bine scris.

Cumose elevi care atât în timpul explicației citesc fascicule din Caterina, din Ceii trei mușchetari..., cât și în timpul recreației sacrificând timpul de repaos intelectual pentru ași intoxica sufletul cu pasiuni, cu emoții, cu viții.

Ceva mai mult, eșind de la școlă și ducându-se acasă ori la internat, își reiaș șișirul de fascicule, citindu-l fără întrerupere până la ora culcării când și le schimbă iar, lundu-și și pentru dormitor.

Aci când toți sunt cofundați în somnul cel mai profund ei își aprind lumânarea, pe a cărei lumină o învălue în firide improvizate din mantale, și ast-fel fără grije și neîntrerupți de cât de cuvintele neînțelese ale vre-unui somniloquul, își citesc romanele ce le deșteptă curiositatea și emoția, dacă nu până apròpe de revărsatul zorilor, apoi până la două, trei ore după miezul nopței...

Dar, s'a zis că omul este o ființă de educație; că nu ougetă și nu lucrăză de cât în conformitatea principiilor pe care le inspiră educația.

Ori citirea nu este unal din mijlocele cele mai însemnate de ași desvolta spiritul, de ași cultiva inima?

Neapărat că da. Atunei cum va fi spiritul și inima celor ce citesc scrieri rele?

Acastă întrebare răspunde singură.— Și voi complecta răspunsul prin exemple. Câți ómeni n'au devenit misantropi, maniaci, numai de pe urma scrierilor pe care le-a citit?...

Pe când romanele senzaționale produc rău tuturor și cu deosebire celor tineri, un roman bun, instructiv, educativ și bine scris, folosește.

— Cum se vor citi însă romane lipsite de succes, cum se va citi un roman istoric, plictisitor?

Un ast-fel de roman nu excită curiositatea, nu mișcă, nu satisface, nu entusiasmează ca cel de senzație!...

În schimb cel de senzație—citindu-l—ne omórá, ne amărăște viața făcând-o nesuferită, ne face ca azi să manifestăm o părere, mâine alta opusă și mai târziu o alta care să le contrazică pe amindouă.

De altă parte evenimentele de cea mai mare însemnătate trec ca nebăgate în sémă, știrile cele mai surprinzătoare, nu produc mirarea ce ar trebui să o producă, fiind-că toate acestea nu sânt de cât lucruri firești.

Iar dacă ne-am arunca privirile noastre în politică vedem că cei care până mai ieri au servit sub un drapel, îl părăsește înrolându-se în acela pe care l-a combătut...

Situația e tristă, dar e justă, și între cauzele care a produs-o este și trebuie să fie înnumărată educația formată prin citirea romanelor senzaționale, și necitirea celor bune instructive și morale!

O ar fi de zis multe asupra scrierilor infame, cari exaltă imaginația, sporesc crimele și delictetele, populéază ospicile de alienați... nenorocece tinerile vlăstare!

2 Mai 1904

I. Constantinescu

P. S. S. Arhierul Valerian-Kirila Miropolie, S. S. R. Șerbanofescu de la București, P. I. Gh. Ionescu Vice-Consul Bihor, Opran Potârcă inginer Filiași, Marin Cocianu, P. C. Stancu, Marin Păun, Isvoranu Constantin, elvețian, cl. VII Seminarul Central Buzărești, Gh. Ighiu, Victor Ciomofoi, Const. Vișeu, D-na Dr. Seurea Ploști, Dr. Ștefănescu Krapelena-Buzeu, Lt. Ion Petrescu, Craiova, Lt. Simion Antoniu Roman, I. et Gh. Vasiliu Constanța, P. I. Maeri, Th. Vasilescu Murșani, Ștefănescu, Trandafirescu, N. Nicolae, Ovidiu, N. Ionescu, Ad-ția Domeniilor, Șeful Comercial, Direcția Hotel Carol, Gh. Rizescu, P. S. Marrojan.

BIBLIOGRAFII

APĂRIT:

Din comora poporului. Ștefan Vodă și mare și sfânt istorisiră și cântece populare strine la un loc de S. Teodorescu-Kirilău.

O lucrare prețioasă pentru tot românul doritor de a cunoaște epoca marelui vovod, o recomandăm cu toată încredințarea. Prețul volumului de peste 230 pagini costă numai 2 lei.

Reviste și ziare primite la redacție.

Aninca Literară din Cernăuți. *Revista Idealistă* No. 2 pe luna Aprilie. *Sănătatea* No. 5 pe Mai cu un număr interesant și foarte variat. *Albina* No. 31 pe Mai cu ilustrații. *Revista Poporului* No. 3 și 4 pe Martie și Aprilie, conține o materie alăsa. Redacția Str. Academiei 4, București. *Familia* No. 18 din Oradia Mare. *Cultura Română* No. 6 pe Aprilie la. *Rămânul* No. 16 cu data 8 Mai. *Luceafărul* No. 4 pe Aprilie, conține o materie bună și foarte interesantă. *Arhiva* No. 2 pe luna Martie din Iași. *Mihail Eminescu* No. 10 pe 1 Mai. Iași. *Luceafărul* din B-Pesta pe Aprilie. *Sezătorea* No. 12 pe Februarie. *Revista Idei* No. 2 pe Aprilie. *Scut pentru viață* No. 7 pe Mai Iași. *Frunos* No. 4 pe Mai. *Mărgărit*. *Viitorul* revista bisericească No. 12 pe Aprilie. *Știri*. *Gazeta artelor*. *Noua*

Revista Olléna, Arcor Craiova Paloda Literară

Ziare:

Epoca, *Cronica*, *Voința*, *Liberalul*, *Dreptatea*, *Vocă Tulovei*, *Paloda Literară*, *Dreptatea Brăilei*, *Gazeta Țărănilor*, *Reporterul*, *Alarma Argeșului*, *Vocă Jindai*.

Posta Redacției

D-lui Păun M. la Seminar.—S'au primit toate și se vor utiliza la timp. Erați ni merite, dacă erați mai scurte.

G. Ceara elev Bitolia.—Același răspuns. *Leo (Gramont)* am luat cunoștință de noua adresă.

Balamace.—Te aștept să ne lămurim definitiv că apoi să-ți pot satisface cererea.

Chiule Giurgiu.—Nu mai înțeleg spui nimic?

Păun Asarlău.—Grentățile susținerii lui *Ovidiu* mă hotărăsc să-ți amintesc de nobilități promisiune și să te rog din nou a ne satisface de urgență.

Havilân-Techirghiol și *Sotiriu Topal* Idem, idem, adăugând o doză de cină, amestecată cu indignare. Ce dracu! Apoi dacă cuvântul între noi numai valoroză nimic să ne atârnam de gât o piatră de mără și...

Lt. Const. Stănescu No. 2 vi-l'am expediat la corpul II. Rog comunicați-mă dacă nu l-ați primit să vi-l retrimit.

Sofronie. Aștept „Maniacii” No. 3 și restul.

Marin C. Cocianu Seminar Sosindu-ne târziu, se va publica negresit în No. 4 pe Iunie.

Casa de sănătate

sub direcțiunea

Doctorului I. KIRIAC

CHIRURG PRIMAR

Șeful Serviciului Gynecologic al Spitalelor Eforiei

Se primesc bolnavi în condițiuni foarte avantajoase

8 Strada Sf. IONICA (în dosul Teatrului Național)